

Historia

Texthäfte: Levnadsvillkor

BEDÖMNINGSSTÖD I ÅRSKURS 4-6

Prov som återanvänds av Skolverket omfattas av sekretess enligt 17 kap. 4§ offentlighets- och sekretesslagen.

Detta prov återanvänds av Skolverket t.o.m 2022-01-30

Att tänka på när du genomför uppgifterna

- Orden **förklara** och **motivera** i uppgifterna är mycket viktiga! Med det menas att du ska utveckla dina svar och försöka redovisa dina tankegångar.
- En del uppgifter frågar om vilka påståenden som är **rimliga** eller **orimliga**. Ett rimligt påstående har man goda skäl att tro på. Ett orimligt påstående har man inte goda skäl att tro på.
- En del uppgifter består av öppna skrivfrågor. Där ska du svara med egna ord. Antalet rader visar om svaret bör vara lite längre och utvecklat eller om det räcker med ett kort svar.
- Andra uppgifter är slutna. Där ska du kryssa i de alternativ som du tycker stämmer. **OBS!** Kryssa aldrig i fler alternativ än de som efterfrågas. Ibland ska du kryssa för ett alternativ och ibland fler, så läs noga.
- Använd all information som finns i uppgiften. Bilder, bildtexter, inledande texter och rutor med text är hjälp till dig för att du ska kunna besvara frågan så bra som möjligt.

När du ser den här symbolen vid en uppgift ska du använda information i det här texthäftet när du löser uppgiften.

Professor Tiina Andersson

I bedömningsstödet kommer du då och då att träffa en påhittad person, Tiina. Här presenterar hon sig själv.

Hej!

Mitt namn är Tiina Andersson. Jag är professor i historia och ger dig viktig information om de uppgifter som du ska göra. Därför bör du alltid läsa mina pratbubblor ordentligt.

Levnadsvillkor i Hitunas historia

I uppgiftshäftet finns det ett antal frågor om människors levnadsvillkor* på en plats som vi har kallat **Hituna**.

Precis som på flera riktiga platser i Sverige tänker vi oss att människor har bott i Hituna i mer än 10 000 år. Under så lång tid har levnadsvillkor förändrats mycket.

***Levnadsvillkor** handlar om vad människor **kan** göra under en historisk tidpunkt.

Sådant som påverkar levnadsvillkor är exempelvis:

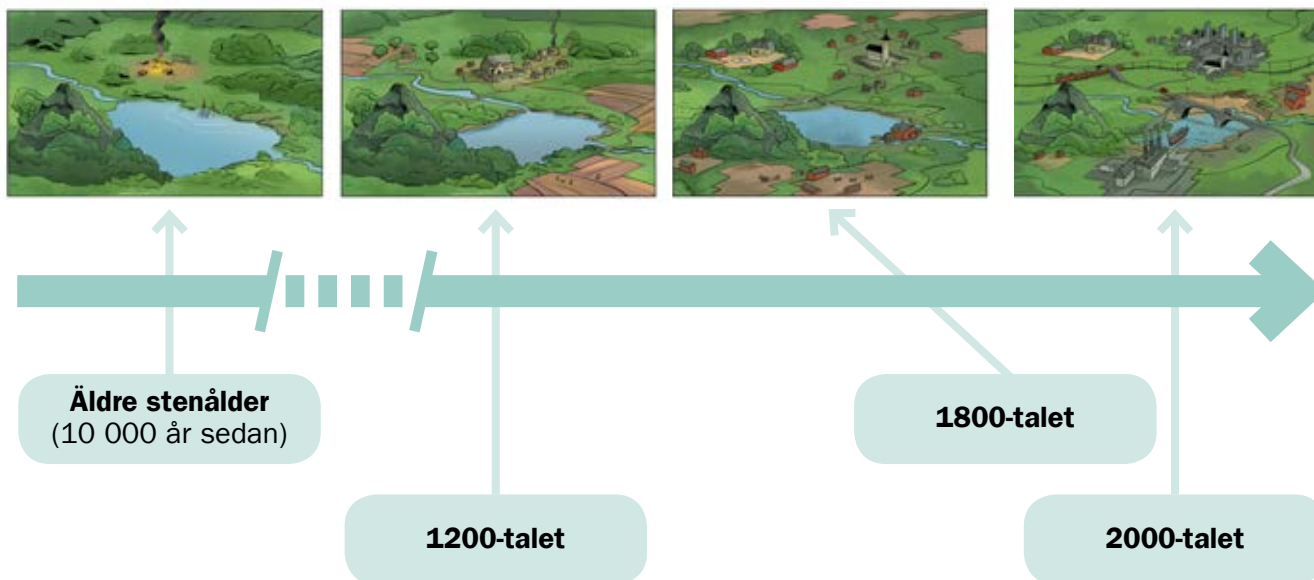
- **regler, lagar och bestämmelser**
- **vad vi har för kunskaper**
- **vad det finns för teknik**

Levnadsvillkor handlar också om allt det som vi människor **måste** göra för att överleva.

Det rör exempelvis vårt behov av:

- **mat och vatten**
- **skydd mot olika hot**
- **att ha någonstans att sova**

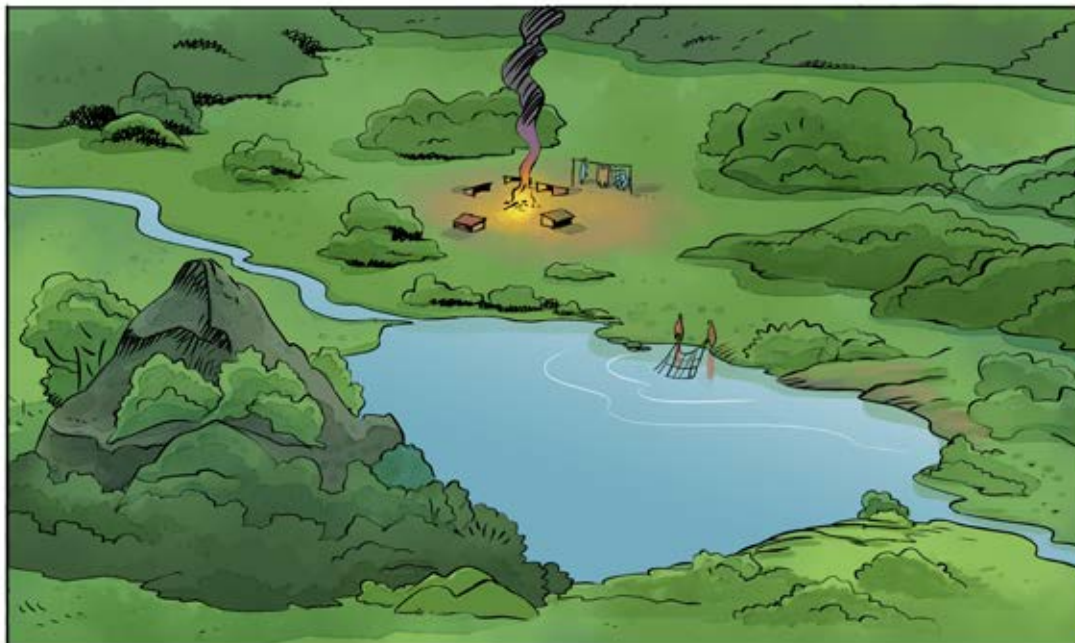
Hituna från äldre stenålder till 2000-talet

På de följande sidorna finns fyra olika bilder som visar hur vi tänker oss att det såg ut i Hituna vid fyra olika tidpunkter i historien. Här ser du bilderna på en tidslinje.

(Den streckade delen av tidslinjen markerar att det har gått mycket mer tid mellan stenåldern och 1200-talet än vad som får plats att visa på den här sidan.)

Hituna under äldre stenålder (för 10 000 år sedan)

Hituna på 1200-talet

Hituna på 1800-talet

Hituna på 2000-talet

Två källor om barndop i Hituna på 1200-talet

Här ser du två källor från medeltiden.
Det är en dopfunt från 1100-talet och
Västgöotalagen från 1200-talet.

Tänk dig att lagen gällde i Hituna och att
dopfunten har stått i Hituna kyrka sedan
1100-talet.

*Dopfunten från 1100-talet. I en dopfunten har prästen
det vatten som barnet döps med.*

Kyrkolag

Ett nyfött barn ska bäras av gudfadern* och gudmodern* till kyrkan där de ber om att det ska kristnas* [...] Sedan ska man kalla på prästen som ska bo intill kyrkan i prästgården. [...] Prästen ska döpa barnet i dopfunten. Gudfadern ska hålla det och gudmodern ska säga dess namn. [...]

Om det nyfödda barnet blir sjukt på vägen och inte kan föras till kyrkan ska gudfadern döpa det och gudmodern hålla det. De ska använda vatten, om vatten finns, och säga: i Faderns och Sonens och den helige Andes namn.

Ur Äldre Västgötalagen, Sveriges äldsta bevarade lagtext, från 1281.
(Texten har bearbetas av Skolverkets bedömningsstödsgrupp)

***Gudfar** och **gudmor** kallas också "**faddrar**". Så kallades de personer (oftast släktingar) som i samband med dopet lovade att hjälpa ett barn med en kristen uppfostran. Om barnets föräldrar skulle bli sjuka, fattiga eller dö skulle de också hjälpa till på andra sätt.

***Att kristnas** = att döpas, dopet innebär att någon blir kristen.

Leksaker från Hitunas historia

Här finns bilder på ett antal leksaker från olika tider. Tänk dig nu att de har hittats på tre platser i Hituna.

Fynden går att använda som historiska **källor**.

Leksaker från 1200-talet

Tänk dig att de hittats i marken under resterna av ett gammalt hus i Hituna.

Två dockor tillverkade av träbitar.

En båt tillverkad av bark från ett träd.

Ett svärd av trä.

Leksaker från 1800-talet

Tänk dig att de har hittats i några lådor som stod i källaren på Hituna herrgård.

Gunhäst tillverkad av trä och läder.

*Soldat som rider på en häst.
Tillverkad av metallen tenn.*

Två dockor tillverkade av porslin och tyg.

Leksaker från 2000-talet

Tänk dig att de har hittats på golvet hemma hos ett barn som föddes i Hituna 2004.

Tre dockor tillverkade av plast och tyg.

Krigsleksaker, tillverkade av plast.

Sparkbil tillverkad av plast.

BILDFÖRTECKNING

s. 4-6

Bilder av Hituna: bedömningsstödsgruppen

s. 7

Dopfunt från 1100-talet, Valla kyrka, Bohuslän; © Carl-Johan Ivarsson

s. 9

Två dockor av trä: Stockholms medeltidsmuseum

Barkbåt från Nyköping: Statens historiska museum

Träsvärd från Söderköping: Statens historiska museum

s. 10

Kvinnodocka: Nordiska museet

Mansdocka: Bohusläns museum

Tennsoldat: Marie Svedin/Statens historiska museum

Gunhäst: Mats Landin, Nordiska museet

s. 11

Tre dockor: bedömningsstödsgruppen

Sparkbil: bedömningsstödsgruppen

Krigsleksaker: bedömningsstödsgruppen